

EEN SCENOGRAAF OP SPEED

THRILLER – DIEDERIK PEETERS

EVELYNE COUSSENS

Ik heb ooit een salontafel zien dansen. Ik was bij mijn volle verstand, zij het ietwat onder invloed, en ik herinner me nog goed dat de waarneming van die vrolijk rondhuppelende salontafel griezelig reëel was. Toen ik Diederik Peeters' *Thriller* zag, flitste het door m'n hoofd dat Peeters' *bad trip* nog slechter moet zijn uitgedraaid dan de mijne. Maar het heeft hem tenminste een grappige en intrigerende voorstelling als *Thriller* opgeleverd.

Diederik Peeters studeerde Beeldende Kunsten aan het Gentse KASK en maakte eind jaren 1990 deel uit van het Brusselse gezelschap Tristero. Vanaf 2002 dook hij op in Gent tijdens de *Enkele fijne momenten in de periferie* van het toenmalige productiehuis Victoria, daarna verdween hij even uit het vizier. In 2008 zag ik hem terug als performer in Superamas' *Empire (Art & Politics)* en in februari 2009 op *BUDA Fresh#6* met *Thriller*. Samen met kompaan Hans Bryssinck is hij tegenwoordig gestationeerd in de Beursschouwburg.

In *Thriller* volgt een groot aantal korte scènes elkaar in sneltempo op, telkens gescheiden door een abrupte *blackout*. Het openingsbeeld is een eenvoudig, geruststellend tafereel. In een smaak- en karakterloze woonkamer neemt een man de tijd voor zijn ochtendritueel: tijdschrift, kopje koffie en – wink wink – madeleinecakeje. Fluitende vogeltjes, doorsnee man, doorsnee kamer. In de scènes die volgen zal Peeters door het aanpassen van de muziek, het gebruik van licht en het in crescendo verschuiven van de mobiele decorelementen een handelingsverloop suggereren dat veel wegheeft van een thriller, zij het eentje waarvan de plot me ontgaat. Essentiële detective-elementen als een brief, een mes en een lijk verschijnen en verdwijnen, maar hoe hard ik ook probeer, mijn geest slaagt er niet in om in de snelle montage een logische narratieve lijn uit te zetten, laat staan die te volgen. Aan het eind van de ontwrichtende decorpsychose rest enkel een verlaten kamer, de meubels afgedekt met stofdoeken.

In *Thriller* speelt Diederik Peeters met de grenzen van de werkelijkheid zoals we die gewoonlijk percipiëren. Hij rekt ze uit en stelt ze in vraag: hoe betrouwbaar is de fysieke ruimte rondom ons, hoe bedreigend voelt het wanneer deze ruimte niet meer aan de gangbare normen gehoorzaamt? Daarmee appelleert hij aan het paranoïde beestje in elk van ons. De werkelijkheid is de blokkendoos van een spelend kind: door de constitutieve elementen van het bouwsel te hermonteren, creëert het telkens een andere werkelijkheid. Theatertechnisch levert dat een diffuse dramaturgie op, die alle richtingen uitschiet en daardoor an sich opnieuw betekenis genereert. Toch is het niet dit cognitief experiment, noch de dramaturgische analyse van het resultaat dat me bezighoudt. Peeters is immers niet de eerste, noch de enige die met vervreemdende waarnemingsexperimenten de broosheid van het concept 'realiteit' blootlegt. Kunstenaars als Buñuel of Dalí deden het hem al voor – *what's new?*

Wat me fascineert aan *Thriller* is iets anders: een gewaarwording die zich eerst op psychologisch en vervolgens op metatheatraal niveau situeert. Dankzij *Thriller* word ik me plots en voor het eerst bewust van m'n geconditioneerd kijken. Wellicht ten gevolge van een letterkundige opleiding heb ik de gewoonte me in een theaterzaal spontaan vast te haken aan tekst en spel als belangrijkste bouwstenen voor een dramaturgische analyse – een werkwijze die in het geval van *Thriller* glorieus mislukt. Want wat maakt *Thriller* tot een thriller? Niet de spannende dialogen, de voorstelling is woordloos. Niet het snedige spel van acteurs Harold Henning, Geert Vaes en Miet Warlop, ze zijn niet meer dan mimende figuren. Peeters zet alles in op een ander, vaak stiefmoederlijk behandeld theaterelement: de scenografie. Nadat hij de thriller netjes heeft gedeconstrueerd tot een verzameling gelijkwaardige bouwstenen (personages, handeling, ruimte, tijd) plaatst hij bij de wedersamenstelling klank, licht en decor hiërarchisch bovenaan, als dominante betekenisdragers, meer nog, als sturende elementen van de voorstelling.

DRAMATURGIE VAN DE DINGEN

Regisseur en scenograaf Peter Missotten van de Filmfabriek zei in een gesprek over de betekenis van de scenografie ooit het volgende: 'Een echte boom weet niets over de zelfmoord die aan zijn takken zal gebeuren, en heeft daar vooraf noch achteraf last van. Je moet zo'n boom dus niet op scène plaatsen als een boom-met-potentie, anders zit het publiek van bij de eerste seconde te wachten op die zelfmoord, en dat maakt een decor totaal oninteressant.' Volgens Missotten is een goed decor een fysieke werkelijkheid die de handeling mogelijk maakt, maar niet noodzakelijk. Een sterke en bepalende aanwezigheid op scène die desondanks niet uitvoerend is, de handeling niet definieert. Diederik Peeters gaat vele stappen verder dan het creëren van die 'sterke aanwezigheid' op scène. In *Thriller* bepalen de scenografische elementen niet enkel de ruimte, ze sturen ook letterlijk het handelingsverloop, ze dwingen acties af en laten de personages dansen. De decorstukken die door het Brusselse kunstenaarsduo Sarah & Charles ontworpen werden, ontwikkelen zich in de loop van *Thriller* tot een amalgaam van autonoom functionerende onderdelen die allemaal samen de trekken aannemen van één, irrationeel handelend personage. En omwille van de simpele vaststelling dat aan de fysieke werkelijkheid van een decor niet voorbij te gaan is – je kunt door woorden heenlopen, maar niet door muren – is hun macht absoluut. Nooit eerder had ik stilgestaan bij het feit dat ook de dingen gehoorzamen aan een bepaalde dramaturgie.

Het gegeven gaat op de loop met m'n verbeelding. Plots wordt Diederik Peeters' *bad trip* die van een dolgedraaide scenograaf, die in een vlaag van geldingsdrang beslist dat hij zich niet langer tevreden stelt met twee lijntjes miezerige *credits* onderaan. Het is uit met het auteurs-, regisseurs- of acteurstheater: maak plaats voor het scenografentheater! Terwijl hij schuift met muren, deuren van plaats wisselt, acteurs achter zijn decorstukken laat aanhollen en licht en geluid laat aanzwellen, hoort het publiek zijn demonisch gelach op de achtergrond.

De mens als handelend wezen wordt in *Thriller* op een extreme manier door zijn omgeving ontdaan van zijn vermogen tot handelen. Onder die gedachte schuilt een uitgebreid filosofisch paradigma met betrekking tot het concept vrijheid en de dwingende invloed van omgevingsfactoren, maar we krijgen de indruk dat *Thriller* die filosofische pretenties niet koestert. Het doet geen afbreuk aan de voorstelling, die vooral geslaagd is als speels, relativerend vormexperiment. Getuige ook de grappige eindscène waarin een symfonie van lichtjes het publiek guitig vaarwel knipoogt, als de knipoog van Wiske op het einde van de (s)trip. Uit!

Gezien op 27 februari 2009 in BUDA, Kortrijk

Info: www.margaritaproduction.be

Deze tekst kwam tot stand in het kader van Corpus Kunstkritiek, een initiatief van VTI - Vlaams Theater Instituut - Steunpunt voor de Podiumkunsten, i.s.m. Vlaams-Nederlands Huis deBuren, Urbanmag* en Het Theaterfestival. En met steun van een aantal partners uit de podiumsector. Lees meer op www.vti.be/corpuskunstkritiek

De teksten van het Corpus Kunstkritiek vallen onder de licentie [Creative Commons Attribution-Noncommercial-No-Derivative Works 2.0 Belgium](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.0/be/), wat betekent dat de teksten verspreid, maar niet veranderd mogen worden. Elke vorm van verkoop of betalende distributie is apart te onderhandelen, contacteer VTI.